

РІШЕННЯ

розширеного засідання Антикризисного штабу стійкості економіки в умовах воєнного стану, Правління УСПП

м.Київ

17.10.2024 р.

На розширеному засіданні Антикризисного штабу стійкості економіки в умовах воєнного стану (АШ) та Правління УСПП за участю представників Верховної Ради України, центральних органів виконавчої влади, РНБО, Національної академії наук України, структурованих об'єднань та організацій промисловців, підприємців, роботодавців, профспілок, об'єднаних територіальних громад розглянуто невідкладні питання забезпечення стійкості та відновлення самодостатності національної економіки з урахуванням проєкту Державного бюджету на 2025 рік.

Параметри проєкту головного кошторису фактично спрямовані на виживання країни в умовах, коли військові витрати складають лівову частку видатків, державний борг сягнув ризикових значень, прогресують масштаби залежності від зовнішнього фінансування.

Одночасно збільшення податкового тиску, що вже відображено у дохідній частині бюджету, неврахування нагальних потреб бізнесу, особливо у деокупованих та наближених до зони бойових дій територіях, формують ризики подальшої стагнації економіки та погіршення інвестиційного клімату.

Під час заходу учасниками було вказано на такі фактори ризику соціально-економічного розвитку країни у контексті прийняття Державного бюджету 2025:

Плановий дефіцит державного бюджету очікується на рівні 1,6 трлн грн або 19,4% ВВП. Державний та гарантований державою борг зростатиме, і їхній сумарний розмір на кінець 2025 року сягне 101,8% ВВП.

Відсоткові виплати за боргом, як прогнозується, в 2025 року сягнуть 5,7% ВВП, за цією статтею буде витрачено на 72 млрд грн більше, ніж у 2024 році. Однією із причиною зростання таких виплат є те, що НБУ продовжує зберігати жорсткі параметри процентної політики, що триває уже понад 2 роки. У вересні облікова ставка НБУ становила 13% річних, що в реальному вимірі (за мінусом інфляції) становить 4,4%.

Україна втрачає темпи відновлення. Якщо так буде і надалі, то буде ще важче відбудовувати навіть критичну інфраструктуру, оскільки в умовах воєнного часу є очевидною тенденція скорочення частки капітальних видатків бюджету: з 9% їхнього загального обсягу у 2021 році до 7,3% у 2024-му і до 5,4% у 2025 році. За експертними оцінками, капітальні видатки мають зменшитися з 3,2–3,7% ВВП у 2023–2024 роках до 2,6% ВВП у наступному році, що відбуватиметься на тлі нарощування витрат на органи державної влади

Планове бюджетне фінансування 2024–2025 років забезпечує оплату приблизно 1/3 продукції, яку в змозі виробляти вітчизняні підприємства оборонно-промислового комплексу.

Спрямування суттєвої частини бюджетних ресурсів на фінансування військово-оборонних дій в умовах зовнішньої агресії супроводжується скороченням реального фінансування сфер соціального захисту та розвитку людського капіталу, неврахування потреб збереження інфраструктури фізичної реабілітації та соціальної адаптації як ветеранів, так мірного населення, зокрема під час приватизації майнових комплексів підприємств з виробництва протезно-ортопедичної продукції.

Зростаючі ризики депопуляції, за даними Мінсоцполітики, середня очікувана тривалість життя у 2023 році порівняно з 2020 значно скоротилася: на 9,1 років (з 66,4 до 57,3 років) для чоловіків та на 5,3 років (з 76,2 до 70,9) для жінок. Згідно із оцінками ООН, рівень народжуваності різко впав і наразі коефіцієнт народжуваності становить 0,9 на одну жінку, що є одним з найнижчих показників у світі (для підтримки стабільної чисельності населення потрібен показник 2,3 дитини на жінку).

Відсутність системного суспільного діалогу з питань підвищення податкового навантаження на громадян та бізнес, що супроводжується недотриманням вимог законодавства, введенням оподаткування «заднім числом», без ґрунтовного прогнозу подальшого впливу на різні сфери економічної діяльності та процеси відновлення (прийняття Верховною Радою України напередодні розгляду проєкту Державного бюджету на 2025 рік Закону Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії воєнного стану від 10 жовтня 2024 року № 4015–ІХ, який направлено на підпис Президенту України).

Поряд із податковими надходженнями, зовнішня фінансова допомога залишається надзвичайно важливим ресурсом, який забезпечуватиме фінансову стійкість України у 2025 році. Бюджет 2025 року потребує \$38,4 млрд зовнішніх надходжень - в умовах зростання геополітичних ризиків. За рахунок зовнішніх запозичень за мінусом витрат на погашення зовнішнього державного боргу планується профінансувати 42,9% усіх видатків державного бюджету-2025, за рахунок власних джерел – 57,1%.

Відсутність збалансованої політики забезпечення мобілізації та бронювання. Вдосконалення процедур бронювання працівників балансу між мобілізаційними потребами Сил оборони та необхідністю підтримання діяльності економічно активних підприємств з метою збільшення надходжень до державного бюджету, передбачуваності кадрової політики залишаються наразі актуальним фактором стійкості економіки в умовах воєнного стану. Нерозв'язана досі проблема щодо забезпечення прозорості та дотримання

гарантій повернення із закордону працівників, направлених у службові відрядження.

З урахуванням зазначеного учасниками засідання АШ пропонується:

1. Верховна Рада України

Зважаючи на нарощування ризиків зовнішньої фінансової залежності, обмеження ресурсів для прискорення соціально-економічного розвитку в умовах геополітичної невизначеності, потреби підвищення рівня економічної самодостатності забезпечити розгляд та прийняття Державного бюджету України на 2025 рік в комплексі із Планом пріоритетних дій Кабінету Міністрів та урахуванням особливостей забезпечення життєдіяльності деокупованих та прифронтових територій.

2. КМУ

Забезпечити скоординовану підготовку **Плану пріоритетних дій Кабінету Міністрів України на 2025 рік** та проекту Державного бюджету в частині пошуку ефективних механізмів покриття дефіциту державного бюджету на поточний рік, насамперед, через стимулювання економічної активності, індустріально-інноваційного розвитку, переробної промисловості, прогнозованих та економічно обґрунтованих ініціатив у фіскальній сфері, здійснення ефективного контролю з реалізації раніше прийнятих рішень та встановлення персональної відповідальності посадових осіб.

Зокрема, вжити таких заходів:

2.1. Здійснити аудит галузей промисловості у розрізі їхнього впливу на формування ВВП з оцінкою поточного економічного стану, наявності матеріальних та трудових ресурсів, здатності наростити виробничі потужності час для здійснення невідкладних поставок конкурентоспроможної продукції з доданою вартістю, та затвердити на вищезазначеній основі програмно-цільові заходи.

2.2 Скоординувати дії з НБУ щодо опрацювання узгоджених підходів щодо конкретизації механізмів доступу до капіталу, кредитування бізнесу в умовах війни. Затвердити план заходів на 2025 рік з реалізації Стратегії розширення кредитування та забезпечення механізмів контролю його виконання.

2.3 Розглянути питання розширення доступності фінансових, насамперед кредитних ресурсів на сприятливих умовах для відновлення від наслідків війни, розширення практики залучення інвестицій з використанням інструментів ринків капіталу, зокрема шляхом емісії/видачі цінних паперів.

3. З метою забезпечення стійкості місцевих територіальних громад:

3.1 Задіяти інструменти державної підтримки з розвитку самозайнятості, розширення кредитування життєздатних проектів задля покриття прямих втрат, спричинених військовою агресією росії тощо.

3.2 Відновити зарахування до бюджетів територіальних громад ПДФО з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького для цільового використання зазначеного ресурсу органами місцевого самоврядування з виконання робіт з територіальної оборони та мобілізаційної підготовки, проектування, будівництва, ремонту захисних споруд цивільного захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів) та облаштування приміщень як укриття населення, фортифікаційних споруд, лікування, відновлення та реабілітації осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії рф проти України, забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб .

3.3 Передбачити додаткову дотацію з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, прифронтових та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією рф. Протягом бюджетного року дотримуватися сталості бюджетного планування та підходів до розрахунків розподілу такої дотації між бюджетами територіальних громад.

3.4 Передбачити розробку механізму погашення державою заборгованості з різниці в тарифах, на послуги теплопостачання, гарячого водопостачання, водопостачання та водовідведення, що сприятиме забезпеченню безперебійного надання мешканцям громад послуг тепло- та водопостачання.

4. Активізувати діяльність Національної ради з відновлення України від наслідків війни, зокрема з питань доопрацювання Плану відновлення України від наслідків війни на основі конкретизації програмних завдань, що мають будуть ураховані при підготовці Державного бюджету України на 2025 рік та організації подальшої роботи Національної ради на засадах, визначених в Указі Президента України від 21 квітня 2022 року №266/2022.

5. З метою забезпечення відбудови інфраструктури та житла, що є важливими факторами повернення мігрантів, вжиття заходів з розробки нормативних актів на виконання Закону України №2923-ІХ «Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України», забезпечити підготовку та затвердження Державної цільової соціальної програми забезпечення житлом громадян України, житло яких

зазнало руйнувань чи пошкоджень внаслідок збройної агресії РФ проти України та плану заходів з реалізації зазначеного закону.

6. Розробити та затвердити комплексну програму реалізації національної стратегії «Зроблено в Україні» з урахуванням потреб економічно обґрунтованого імпортозаміщення, масштабування локалізації та ресурсного забезпечення експорту, внутрішнього ринку конкурентоспроможною продукцією національних виробників.

7. Розробити та затвердити План дій з реалізації у 2024-2027 роках Стратегії демографічного розвитку на період до 2040 року (постанова КМУ від 30 вересня 2024 р. № 922-р) із врахуванням його завдань у Плані пріоритетних дій КМУ на 2025 рік та Державному бюджеті на наступний рік.

8. Забезпечити проведення постійного моніторингу впливу державної політики в сфері мобілізації на стійкість національної економіки, включаючи необхідність підвищення економічної самодостатності, дотримання правових процедур та послідовності дій ЦОВВ з метою утримання балансу ресурсного забезпечення потреб сил оборони та розвитку економіки.

9. З урахуванням наявного масштабу імпорту озброєння та військової техніки для забезпечення нагальних потреб сил оборони держави від зовнішньої агресії, а також ліквідації наслідків значних пошкоджень військової та промислової інфраструктури, що об'єктивно знижує потенціал країни як виробника та постачальника військових товарів та послуг, присутності української високотехнологічної продукції у зовнішньоторговельному обігу, збереження унікальних, визнаних у світі виробництв та кадрів вжити комплексні заходи, спрямовані на підвищення експортного потенціалу оборонної промисловості в умовах воєнного стану, прискореного освоєння у взаємодії з партнерами принципів розробки передових світових зразків військової техніки для поетапного реверс-інжинірингу на вітчизняних підприємствах, опрацювання можливості створення регіональних центрів обслуговування, а також навчання використання такої техніки на території нашої держави.

10. Фонду державного майна України

У процесі планування, проведення аукціонів з продажу майнових об'єктів, на яких розташовані підприємства з виробництва технічних засобів реабілітації (зокрема, протезно-ортопедичного продукції) та подальшого здійснення моніторингу дотримання умов приватизації забезпечити збереження профілю діяльності таких підприємств та робочих місць кваліфікованих працівників під час переходу права власності.

**Президент УСШ,
Співголова Національної тристоронньої
соціально-економічної ради**

А.К.Кінах